

سلطه کتاب‌های انگلیسی زبان بر جهان نشر

نمایشگاه سالانه کتاب فرانکفورت که در نوع خود بزرگ‌ترین در دنیاست، بهروشنی نشان می‌دهد که کتاب‌هایی که در اصل به زبان انگلیسی نوشته شده‌اند به تدریج جای تألیفات زبان‌ها و فرهنگ‌های دیگر را می‌گیرند. شرکت‌های عظیم و بین‌المللی انتشاراتی، تقاضای زیاد کتاب در فروشگاه‌های زنجیره‌ای و کاهش فروش، تنوع منابع خواندنی در دسترس را محدود می‌کنند.

بی‌پر لوب
ترجمه کتابیون خلیلی

رشد سالانه دارد، که بر روی هم ۴۰٪ فروش کتاب حال حاضر آمریکا را تشکیل می‌دهد. فروشگاه‌های عظیم و خدمات فروش اینترنتی سه زنجیره بزرگ Book-a-Million، Borders، Barnes and Nobles و به تدریج جای کتاب‌فروشی‌های مستقل را گرفته‌اند. این فروشگاه‌های زنجیره‌ای با عاملاتی به ارزش هشت میلیارد دلار و با امتناع از خرید و انبار کتاب‌هایی که به باور آن‌ها فروش کافی نخواهد داشت، دریافت هزینه برای جایگاه و پیزه در ویترین و محل عرضه کتاب در فروشگاه، و بازگرداندن کتاب‌هایی که به سرعت به فروش نمی‌روند بازار تغیری چنانی ندارند، قادرندیزیادی بر ناشارت اعمال می‌کنند.

صرف نظر از چند انتشارات دانشگاهی و شبکه اتحادیه کتاب آمریکا به ۱۲۰ کتاب فروشی مستقل، در قسمه‌های فروشگاه‌های آمریکایی جای چندانی برای کتاب‌های کم فروش یا خارجی باقی نمانده است. هزینه ترجمه و گرانی غیرقابل تصور برنامه‌های تبلیغاتی لازم برای کتاب‌های خارجی، آن‌ها را در جایگاه نامطلوبی قرار می‌دهد. این امر بعضی ناشارت را برانگیخته است تا اثار ترجمه شده را بدون دقت نظر گرفتن حق مترجم و به عنوان کارهای داخلی به بازار عرضه کنند. سال‌هast است که هیچ ترجمه‌ای در هیچ زمینه‌ای جایی در فهرست پر فروش‌های ایالات متحده نداشته است. این نکته در مورد بریتانیا هم صدق می‌کند، جایی که نمایندگان انتشاراتی تمام تلاش خود را متوجه بالا بردن شهرت بین‌المللی و درآمد محدود مؤلفان موقوفی می‌کنند که اغلب آن‌ها بیش تر شخصیت‌های معروف هستند تا

خود را به آمریکایی‌ها فروشند، یا خریداری از بین ناشران بریتانیایی پیدا کنند و اولین گام را به سوی بهشت بازار ایالات متحده بردارند.

آن‌ها همه می‌دانند که این امیدی واهی است. از چهارده‌هزار عنوان کتابی که هر سال در بریتانیا چاپ می‌شود (دو برابر تراز سالانه کتاب در فرانسه) فقط سه درصدشان ترجمه است. این آمار در آمریکا فقط ۷/۸ درصد است! و فروش حق چاپ و تکثیر کتاب در ایالات متحده، که همیشه نازل و شاید فقط چند صد دلار است، تضمنی برای عرضه کتاب در بازار آمریکا به حساب نمی‌آید. نشر و فروش کتاب کاری سیار متعرک شده است، و انتظار تولید سریع درآمد از آن، بالا گرفته است. این شرایط، موقعیت کتاب را کاملاً دگرگون کرده است، و اکنون کتاب صرف‌کالای دیگری تصور می‌شود که باید از معبارهای متدالوی مدیریت صنعتی و سوددهی مالی پیروی کند.

از خراج آن گاداف در سال ۲۰۰۲، از ریاست رندم‌هاؤس، بزرگ‌ترین ناشر آمریکا، ماهیت نظام جدید را بی‌پرده به نمایش می‌گذارد. بر تلزمان، غول آلمانی و بزرگ‌ترین مؤسسه رسانه‌ای دنیا پس از تایم و ارنی، در سال ۱۹۹۹ رندم‌هاؤس را خرید. گاداف در مقام سرددیر، سیاست‌های انقلابی نداشت، اما تلاش می‌کرد بین پر فروش‌های تجاری که به ترتیب قیمت‌ها خریده، تبلیغ و عرضه می‌شدند و عنوانی کمی روشنگرانه‌تر که مناسب شهرت ادبی رندم‌هاؤس باشد، تعادلی برقرار کند. اما پیر اولسن نماینده آمریکایی بر تلزمان از تمام نمایندگانی‌های این مؤسسه در ایالات متحده انتظار ۱۵٪ حاشیه سود و ۱۰٪

هر اکتبر در نمایشگاه بین‌المللی اروپا در فرانکفورت، جهان غیرغربی با سرعت فرایندیهای جایگاه خود را زدست می‌دهد. حتی اروپای قاره‌ای اقمار اروپا به جز بریتانیا برای حفظ صنعت انتشارات خود در بازاری که تحت تسلط زبان انگلیسی است، با مشکل رویبروست، در نمایشگاه کتاب فرانکفورت، شش هزار نفر از نمایندگان حرفه نشر از صدوپانزده کشور در هم‌ترین تاریخ تقویم ادبیاتی گرد هم جمع می‌شوند و حقوق ترجمه و تکثیر تقریباً هر نوع کتابی را به خرید و فروش می‌گذارند. همه‌ساله حدود چهارصد هزار اثر چاپ شده که بیش از صدهزار عنوان آن‌ها جدید هستند، به معرض نمایش گذاشته می‌شوند.

اما نمایشگاه بزرگ فرانکفورت نمی‌تواند دو مشکل مولفان، فروشندگان و خوانندگان کتاب در سراسر جهان را از نظر پنهان کند. کاهش چشمگیر نشر در کشورهای تقریباً (که شامل بیش تر کشورهای بلوک شوروی سابق و امریکای جنوبی می‌توان دید، که دانماً کوچکتر و از هم می‌شود) رادر غرفه‌های کشورهای آسیایی، آفریقایی و امریکای جنوبی می‌توان دید، که ناشارت را می‌شوند. مرکز نمایشگاه دورتر می‌شود. هر سال ناشارت کمتری از این کشورها در نمایشگاه حاضر می‌شوند، و آن تعدادی که حضور دارند، کمتر مورد توجه خریداران قرار می‌گیرند. و [نمایشگاه] فرانکفورت بی‌تابعی است از تشدید جریان یکسویه تجارت کتاب بین ایالات متحده و دنبالگرکش بریتانیا با سایر کشورهای جهان غرب، ناشارت فرانسوی، اسپانیایی، ایتالیایی و آلمانی، همه بایک رویای واحد و تقریباً محال به نمایشگاه می‌ایند؛ آن‌ها می‌خواهند به هر قیمتی - هر چند مسخره - شده کتاب

امپریالیسم فرهنگی از سینما، موسیقی روز و تلویزیون فراتر رفته است. کتاب‌های ترجمه شده از زبان انگلیسی، موفقیت عظیمی در ایتالیا و اسپانیا داشته‌اند، نیز به میزان چشمگیری در فرانسه و آلمان راه یافته‌اند.

جسوارانه اورابامدیریت جاافتاده‌تر گونتر تیلن جایگزین کند.

در اسپانیا، تولید بیش از حد به بحران دامن زد. بیش از شصت هزار عنوان در سال ۲۰۰۱ منتشر شد، اما با بی‌علاوه شدن مردم به مطالعه، فروش همچنان به سیر نزولی خود ادامه داد. در سال ۲۰۰۲ شمار بزرگ‌سالانی که یک جلد کتاب خردمند کنم تراز ۵۰ بود، این امر منجر به ادغام مؤسسات، افزونگی‌ها و مشکلات کمی را بسته شده است. شبکه کتاب‌فروشی‌های اسپانیا کوچک و کوچکتر شده است، البته تسلط فروشگاه‌های عظیمی مانند El Corte Ingles، Fnac و Crisol بر بازار، در این موضوع بی‌تأثیر نبوده است. ماریتا برلوسکی مدیر بزرگ‌ترین انتشارات ایتالیا یعنی موندادوری؛ همچنین دختر نخست وزیر سیلوویو برلوسکی و قائم مقام شرکت پدرش یعنی فینین وست است. کتاب‌فروشی‌ها و ناشان رخده‌ها به دلیل حمله مستقیم برنامه‌های تبلیغاتی مطبوعات روزانه به پیش‌قاروی لاریوپلیکا هستند، که این روزنامه خود از ابواب جمعی موندادوری است، کرچه تا حدی موضع انتقادی خود در مقابل دولت برلوسکی را حفظ کرده است. لاریوپلیکا و دیگر جراید روزانه مطری، سال‌هast است. این روبای برخی موضعیت عظیمی به دنبال داشته است. روزنامه‌ها گاه تیراژ خود را در روز ضمیمه ویژه تا دو برابر بدهند، ناظران از حق چاپ کتاب بول هنگفتی به جیب زده و چند مؤلف در قید حیاتی که کتاب‌های شان به این منظور برگزیده شده‌اند از تبلیغات گستردگی به سود خود بهره‌مند شده‌اند و شاهد فروش نیم‌میلیون نسخه‌ای کتاب‌های شان در یک روز توزیع بوده‌اند. اما همین تحریمه تاخی خبرای کتاب‌فروشی‌هایی بوده است که فروش شان تا ۱۰٪ پایین‌آمده است. ناشان رخدپیکی که جایی در این برنامه تبلیغاتی ندارند، و خود کتاب که ارزش را تحدیک هدیه تبلیغاتی از دست داده است.

بویر لوپ (Pierre Lepape)، نویسنده و منتقد، آخرین کتاب او، کشور ادبیات، (انتشارات Seuil، پاریس، ۲۰۰۳) است.

۱. برگفته از گزارش وزارت امور خارجه، ژوئن ۲۰۰۲.
۲. Livres-Hebdo (پاریس، ۱۰ مارس ۲۰۰۳).
۳. Livres-Hebdo (پاریس، ۲۰۰۳).
۴. Livres-Hebdo (پاریس، ۳۰ آوریل ۲۰۰۴).
۵. Buch report (برلین، آوریل ۲۰۰۳).
۶. Livres-Hebdo (پاریس، ۲۰۰۳).

Beat Generation * یکی از جنبش‌های ادبی است که از ابتدای دهه ۱۹۵۰ توسط گروهی از نویسنده‌گان جوان شکل گرفت. این نویسنده‌گان رویکردی بقدیمی و کاملاً تازه به ادبیات و موقعیت اجتماعی روز داشتند. ▶

بروی پرسودترین زمینه‌های بازار جهانی است، قسمت کتاب‌های انگلیسی‌زبان، که هر نوشته‌ای که چشم به بازارهای جهانی داشته باشد باید راه خود را از آن جاییابد، در بالاترین مکان فهرست جایی دارد. یک مولف ممکن است جایزه نوبل را برد و کارش به سی زبان ترجمه شود، اما تا زمانی که نسخه‌های متعدد کتاب او روى ميزی در محل مشخص از فروشگاه‌های عظیم Barnes and Nobles، روی هم چیده نشوند، بخشی از ادبیات جهانی به حساب نخواهد آمد.

نظریه بردازان به این دورنمای انتشارات بین‌المللی بادید مثبت نگاه می‌کند، و مدعی هستند که این شرایط به معیارهای مهم تجارت آزاد، رقابت بی‌قید و شرط اینده‌روان و بازار آزادی که تماماً براساس تقاضا اداره می‌شود، اجازه تحقق می‌دهد. هر نویسنده، سردبیر، ناشر یا هر دست اندکار فرهنگی باید تقاضای عامه خواندن‌گان را بررسی، تفسیر و برآورده کند، و بطور مذام خود را با تغییرات و فرق دهد. برخی، اقتصاد جدید انتشارات را گلگوی از سرمایه‌داری نولیریال و جهانی شده می‌دانند. کارگران فکری یا به عبارت دیگر نویسنده‌گان، موقعیت‌های نابرابر و ناظم‌نشی دارند. به نظر می‌رسد که خلاقیت و تحریک‌بازی در محیطی بار می‌دهد که معیارهای اصولی رقابت‌بازی و هماهنگی در آن غالب باشند. سردبیر کتاب، نماینده تجاري یک شرکت تازه‌تأسیس یا همان مؤلف است، کسی که امکان موقیت شرکت را در بازاری ارزیابی می‌کند که هنوز دستخوش چندگانگی و تقسیمات زبانی و فرهنگی، و در مسیر توسعه با مشکل مواجه است.

این گلگوی کارآمدی نیست. طرفداران آن می‌توانند از انتخاب صنعت نشر در کشورهای فقری‌تر به عنوان زبانی دوچانه بگذرند، اما نمی‌توانند بحران ایالات متحده و اروپا را نادیده بگیرند. بعدی از بحران ایالات متحده که بیش ترین توجه رسانه‌ها را به خود جلب می‌کند، تصاحب اینهه مؤسسات این کشور توسط کارگزاران خارجی در پایان قرن پیش است. بر تلزمان بزرگ‌ترین نمونه شماری از این موارد واگذاری الکتی بود که طی آن شرکت‌های سوتلی، زاپی و فرانسوی راه خود را در درون ایالات متحده خردمند (اگرچه از آن زمان Universal Hachette and Vivendi از آلمان و البته بریل، هنگ‌منگ منکل از سوئد، والتر مورس از آلمان و البته جان گریپهایم دیده می‌شد. کتاب‌های با موضوعات ایالات متحده و اسلام، بدون طبقه‌بندی زبانی، از توشههای جنجالی مایکل مور گرفته تا تحلیل ایمان‌نول تا از قدرت ایالات متحده، فروش عمده بخش غیرداستانی را به خود اختصاص داده‌اند.

نویسنده‌گان آلمانی برای دستیاری به طیف وسیع مخاطبان با دشواری رویده هستند. همایان فرانسوی آن‌ها در موقعیت بهتری قرار دارند. با این که نویسنده‌گان انگلیسی‌زبان، با جی. کی. رویینگ و کتاب‌های هری پاتر در صدر، در فهرست پرفروش‌ترین‌های ۲۰۰۳ در فرانسه جایگاه ثانی دارند، شمار زیادی از کتاب‌های دیگر نیز در این فهرست سهیم هستند، کتاب‌هایی که نه تنها به زبان فرانسوی بلکه با سبک‌های کاملاً متفاوت نوشته شده‌اند و به مرحله نتوانسته‌اند جایی در فهرست به دست آورند. در سال ۲۰۰۲ کتاب‌های مارک لوی، زان کریستف گرانز، اریک ایمان‌نول اشیعت و آملی نوتوم هر یک بیش از صد و پنجاه هزار نسخه فروش داشتند. آن‌چه در این فهرست‌ها فرانسوی نیست، از انگلیسی ترجمه شده است. تنه اشتاهارا در فهرست پرفروش‌ترین‌های ۲۰۰۳ در فرانسه، پاتولو کوتیلو و امیتو اکو بودند، ستارگان سرشناس دنیای ادبیات - عنوانی که هیچ ارتباطی با معيارهای ادبی یا زیبایی‌شناسی ندارد، و صرفاً منعکس کننده توانایی نویسنده یا کتاب در اثرگذاری

نویسنده‌گانی حر斐ه‌ای. در حالی که خوانندگان انگلیسی‌زبان جهان شاهد کاهش تعداد ناشران و کتاب‌فروشان بهتر هستند، زبان انگلیسی همچنان با موقعیت به فتح بازارهای خارجی بهبوده در اروپا ادامه می‌دهد. امپریالیسم فرهنگی از سینما، موسیقی روز و تلویزیون فراتر رفته است. کتاب‌های ترجمه شده از زبان انگلیسی، موقعیت عظیمی در ایتالیا و اسپانیا داشته‌اند، و نیز به میزان چشمگیری در فرانسه و آلمان راه یافته‌اند. این به آن معنی نیست که خوانندگان اروپایی ادبیات جدیدی همچون ادبیات فاکت و همینگوی را کشف کرده‌اند، با این خواندن کتاب‌های هیجان‌انگیز درجه اول و یاروحی‌آزادی بخش نویسنده‌گان نسل سرکوب شده * لذت برده‌اند. پروفوشهای حال حاضر، به استثنای چند مورد، از ترمو خاصی پیروی می‌کنند و الگوهای شخصی متابه‌ی را به تصویر می‌کشند که ریشه در رویای آمریکایی و ارزش‌های آن دارند. این کتاب‌ها عناصر سکس، خشونت، بی‌منظقه، وحشت و فردیت افراطی را به هزمندانه بلکه به شکلی مکانیکی و بی‌رویه به کار گرفته‌اند. این کتاب‌ها حر斐ه‌ای، ماهرانه و مؤثر هستند؛ آن‌ها فرهنگ، سنتیت یا بی‌طرفی تدارن.

صنعت رسانه و نشر اروپا و اغلب خوانندگان آن‌ها فقط مخالفت ناجیزی با وضعیت حاضر از خود نشان می‌دهند. فهرست پرفروش‌ترین‌ها همیشه قابل اعتمادترین میار نیست، اما در اقع جریان رسانه را به نمایش می‌گذارد. مؤلفان انگلیسی‌زبان به قدری در اسپانیا محبویت باقی‌اند که بعض اوقات پنج رتبه اول فهرست پروفوشهای را اشغال می‌کنند. این وضعیت در ایتالیا نیز به طور محدودتری دیده می‌شود. آلمان هنوز بازترین بازار برای قبول انواع کتاب‌های داستانی و غیرداستانی است. در فهرست پرفروشهای آلمان در ماه می ۲۰۰۳ از قبیل اریک ایمان‌نول اشیعت از فرانسه، پاتولو کوتیلو از بریل، هنگ‌منگ منکل از سوئد، والتر مورس از آلمان و البته جان گریپهایم دیده می‌شد. کتاب‌های با موضوعات ایالات متحده و اسلام، بدون طبقه‌بندی زبانی، از توشههای جنجالی مایکل مور گرفته تا تحلیل ایمان‌نول تا از قدرت ایالات متحده، فروش عمده بخش غیرداستانی را به خود اختصاص داده‌اند.

نویسنده‌گان آلمانی برای دستیاری به طیف وسیع مخاطبان با دشواری رویده هستند. همایان فرانسوی آن‌ها در موقعیت بهتری قرار دارند. با این که نویسنده‌گان انگلیسی‌زبان، با جی. کی. رویینگ و کتاب‌های هری پاتر در صدر، در فهرست پرفروش‌ترین‌های ۲۰۰۳ در فرانسه جایگاه ثانی دارند، شمار زیادی از کتاب‌های دیگر نیز در این فهرست سهیم هستند، کتاب‌هایی که نه تنها به زبان فرانسوی بلکه با سبک‌های کاملاً متفاوت نوشته شده‌اند و به مرحله نتوانسته‌اند جایی در فهرست به دست آورند. در سال ۲۰۰۲ کتاب‌های مارک لوی، زان کریستف گرانز، اریک ایمان‌نول اشیعت و آملی نوتوم هر یک بیش از صد و پنجاه هزار نسخه فروش داشتند. آن‌چه در این فهرست‌ها فرانسوی نیست، از انگلیسی ترجمه شده است. تنه اشتاهارا در فهرست پرفروش‌ترین‌های ۲۰۰۳ در فرانسه، پاتولو کوتیلو و امیتو اکو بودند، ستارگان سرشناس دنیای ادبیات - عنوانی که هیچ ارتباطی با معيارهای ادبی یا زیبایی‌شناسی ندارد، و صرفاً منعکس کننده توانایی نویسنده یا کتاب در اثرگذاری